

Dokument ze zasedání

B9-0180/2024

11.3.2024

NÁVRH USNESENÍ

předložený na základě prohlášení Komise

v souladu s čl. 132 odst. 2 jednacího řádu

o vrácení rumunského národního pokladu, který si nelegálně přivlastnilo Rusko
(2024/2605(RSP))

**Michael Gahler, Eugen Tomac, Traian Băsescu, Rasa Juknevičienė,
Andrius Kubilius**
za skupinu PPE

Usnesení Evropského parlamentu o vrácení rumunského národního pokladu, který si nelegálně přivlastnilo Rusko (2024/2605(RSP))

Evropský parlament,

- s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie (SFEU), zejména na články 6, 36 a 167 této Smlouvy,
 - s ohledem na Smlouvu o Evropské unii (SEU), zejména na její preambuli a na čl. 3 odst. 3,
 - s ohledem na Haagskou úmluvu z roku 1954 o ochraně kulturních statků v případě ozbrojeného konfliktu,
 - s ohledem na Úmluvu o opatřeních k zákazu a zamezení nedovolenému dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků, kterou přijala Generální konference UNESCO na svém 16. zasedání dne 14. listopadu 1970,
 - s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/60/EU ze dne 15. května 2014 o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012¹,
 - s ohledem na sdělení Komise ze dne 13. prosince 2022 o Akčním plánu EU proti nedovolenému obchodu s kulturními statky (COM(2022)0800),
 - s ohledem na Rámcovou úmluvu rady Evropy ze dne 27. října 2005 o hodnotě kulturního dědictví pro společnost (CETS č. 199),
 - s ohledem na Úmluvu Rady Evropy ze dne 19. května 2017 o protiprávním jednání týkajícím se kulturních statků (CETS č. 221),
 - s ohledem na obecné zásady mezinárodního práva, které státy uznávají, jako je zásada svrchovanosti a nevměšování, zásada dobré víry a zásada mírového urovnávání sporů,
 - s ohledem na čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,
- A. vzhledem k tomu, že rezervy zlata určitého státu jsou klíčovým finančním aktivem, které zajišťuje stabilitu jeho měny a posiluje důvěru v jeho hospodářskou sílu;
- B. vzhledem k tomu, že rezervy zlata určitého státu hrají jedinečnou a dlouhodobou úlohu v oblasti financí a v ekonomice a jsou klíčovou složkou měnových rezerv, které země drží; vzhledem k tomu, že během finančních krizí fungují rezervy zlata centrální banky jako bezpečné aktivum v obdobích turbulencí na trhu;
- C. vzhledem k tomu, že v preambuli SEU se uvádí, že signatáři se inspirovali „evropským

¹ Úř. věst. L 159, 28.5.2014, s. 1.

kulturním, náboženským a humanistickým odkazem“ a přejí si „prohloubit solidaritu mezi svými národy při respektování jejich historie, kultury a tradic“, a podle článku 6 SFEU je kultura oblastí politiky spadající pod „druhy a oblasti pravomocí Unie“, přičemž EU může přijmout různá opatření s cílem „podporovat, koordinovat nebo doplňovat opatření členských států“; vzhledem k tomu, že podle článku 36 SFEU mají členské státy výsadu vymezit si v rámci své jurisdikce svůj národní poklad a uplatňovat opatření nezbytná k jeho ochraně;

- D. vzhledem k tomu, že právo EU nenabízí pokyny ani obecnou klasifikaci ohledně toho, co národní poklad znamená, neboť jeho definování nespadá do pravomoci EU; vzhledem k tomu, že pojem „národní poklad“ často spadá pod různé zastřešující pojmy, jako jsou „kulturní statky“ a „kulturní vlastnictví“;
- E. vzhledem k tomu, že pojem „rumunský národní poklad“ zahrnuje rezervy zlata rumunské národní banky, které sestávají ze zlatých ingotů a vzácných mincí, jež mají numismatickou a kulturní hodnotu, jež je nezávislá na hodnotě samotného zlata, jakož i kulturní a umělecké statky, které jsou součástí národního dědictví země;
- F. vzhledem k tomu, že existují legislativní důvody pro navrácení kulturních statků a národního pokladů, které byly nezákonně vyvezeny z území některé země EU v rozporu s platnými právními předpisy nebo podmínkami, za nichž bylo uděleno dočasné povolení k jejich přemístění;
- G. vzhledem k tomu, že nezákonné zabavení rumunského národního pokladu Ruskem je zjevným porušením mezinárodních norem a zvyklostí, neboť na převod rezerv zlata určitého státu a jeho rozsáhlé sbírky kulturních, uměleckých a archivních statků do jiného státu za účelem úschovy za výjimečných okolností se vztahovala oficiální dohoda opírající se o příslušné dokumenty a právní záruky navrácení, jejichž povinnosti nebyly dodrženy;
- H. vzhledem k tomu, že navrácení přivlastněného rumunského národního pokladu má velký význam pro institucionální i národní paměť země;
- I. vzhledem k tomu, že Rumunsko má na své rezervy zlata, které byly v letech 1916 a 1917 převezeny do Moskvy, plný nárok;
- J. vzhledem k tomu, že dosažení návratu rumunského národního pokladu vyžaduje specifickou evropskou reakci;
- 1. připomíná, že nezákonné přivlastnění rumunského národního pokladu Ruskem je jediným mezinárodním případem, kdy byly měnové zlaté rezervy některého státu a statky, které jsou součástí jeho národního dědictví, svěřeny jiné zemi za účelem úschovy na základě dohody stanovené v platných dokumentech poskytujících právní záruky jejich návratu, přičemž tyto povinnosti byly nakonec v rozporu s mezinárodním právem a zvyklostmi porušeny;
- 2. je si vědom toho, že národní poklad, který byl za účelem úschovy v letech 1916 a 1917 v obtížných dobách první světové války uložen v Moskvě se zárukou vlády carského Ruska, pokud jde o bezpečnost přepravy, bezpečnost uložení a bezpečnost návratu do Rumunska, je bezprecedentním mezinárodním případem nezákonného přivlastnění

rezerv zlata a předmětů kulturního dědictví, který rumunskou společnost dlouhodobě znepokojuje;

3. konstatuje, že první světová válka přinutila rumunskou vládu k tomu, aby svůj národní poklad svěřila spojeneckému státu za účelem jeho ochrany před zničením; připomíná, že v těžkých válečných dobách přepravily desítky vlakových vagónů většinu rumunského národního pokladu do carského Ruska za účelem jejich úschovy do doby míru, s podrobným soupisem zlaté rezervy rumunské národní banky, přičemž Rusko se zaručilo za jejich ochranu a vrácení, za tehdejšího svědectví dalších států; zdůrazňuje, že národní poklad zákonně svěřený do ruské úschovy zahrnoval 91,5 tun ryzího zlata patřícího do rezerv rumunské národní banky, královské sbírky klenotů a vzácných mincí spolu s kulturními a historickými statky nedožité hodnoty, jako jsou státní archivy, dokumenty, cenné historické rukopisy, historické malby, vzácné knihy a sbírky mnoha veřejných a soukromých institucí dokumentující více než pět století rumunských dějin;
4. zdůrazňuje, že navzdory několika pokusům o diplomatická jednání po první světové válce Rusko rumunský národní poklad nikdy v plné míře nevrátilo, přestože to bylo právně stanoveno v oficiální dvoustranné dohodě mezi oběma státy;
5. konstatuje, že většina kulturních, uměleckých a archivních statků, které byly součástí národního pokladu nezákonně přivlastněného Ruskem, byla do Rumunska vrácena v letech 1935 a 1956; zdůrazňuje však, že dosud nebylo vráceno nic z 91,5 tun ryzího zlata, které je součástí rezerv rumunské národní banky;
6. vyjadřuje znepokojení nad tím, že ačkoli byla vytvořena společná rumunsko-ruská komise odborníků pověřená vedením jednání v této záležitosti, úsilí o navrácení rumunského národního pokladu – tedy navrácení nezákonně zabavených zlatých rezerv rumunské národní banky – prostřednictvím dvoustranných diplomatických kanálů mezi Rumunskem a Ruskem se setkalo s neochotou Ruska vrátit to, co si předchozí režimy v rozporu s podepsanými restitučními protokoly protiprávně ponechaly;
7. domnívá se, že invaze Ruska na Ukrajinu musí vést k přehodnocení budoucích vztahů mezi EU a Ruskem, což musí znamenat, že budou učiněny i bezprecedentní kroky a vzneseny požadavky na diplomatickém poli, například požadavek na navrácení přivlastněných zlatých rezerv rumunské národní bance;
8. zdůrazňuje, že, jak je stanoveno ve smlouvách EU, zachování národních pokladů členských států je třeba věnovat zvláštní pozornost;
9. oceňuje významnou snahu EU o ochranu národního, kulturního a historického dědictví prováděním právních předpisů a mechanismů spolupráce, které upravují navrácení kulturních statků a historického dědictví nelegálně vyvezených z území států EU, a její úsilí v boji proti obchodu s kulturními statky; konstatuje, že směrnice 2014/60/EU je klíčovým pilířem závazku EU chránit národní poklady a kulturní statky, zatímco akční plán EU proti nedovolenému obchodu s kulturními statky potvrzuje širší závazek EU chránit kulturní dědictví; zdůrazňuje, že nezákonně vyvezené kulturní statky musí být navráceny bez ohledu na to, zda byly přemístěny v rámci Unie nebo vyvezeny do státu mimo EU; upozorňuje, že zatímco podle příslušných ustanovení SFEU se stávající právní předpisy EU vztahují na navrácení kulturních statků a národních pokladů, které před 1. lednem 1993 neoprávněně vyvezl jeden členský stát do jiného členského státu,

navrácení rumunského státního pokladu zůstává zvláštním případem vyžadujícím specifické řešení; poukazuje na výjimečnou a vysoce specifickou povahu nezákonného přivlastnění rumunského národního pokladu, která vyžaduje pro zajištění jeho navrácení specifickou evropskou reakci, čímž se zároveň rozšíří metodický přístup EU k navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území států EU;

10. zdůrazňuje, že k dosažení navrácení kulturních statků a národních pokladů patřících některému členskému státu EU, které si protiprávně ponechal stát mimo EU, jsou zapotřebí rozsáhlá diplomatická jednání, a to jak na dvoustranné úrovni, tak v rámci mezinárodních fór;
11. vyzývá Komisi, aby rozšířila oblast působnosti politik EU upravujících ochranu kulturních statků tak, aby zahrnovala zpětné získávání národních pokladů přemístěných v době války na základě dvoustranných dohod mezi státy;
12. vyzývá Komisi a Evropskou službu pro vnější činnost, aby vrácení rumunského národního pokladu zahrnuly do dvoustranné diplomatické agendy, kterou se řídí vztahy mezi EU a Ruskem, jakmile regionální kontext umožní obnovení politického dialogu mezi stranami;
13. vyzývá Komisi, aby zavedla konkrétní způsoby součinnosti s rumunským státem a rumunskou národní bankou s cílem mobilizovat koordinované úsilí a aby využívala veškeré diplomatické prostředky k mediaci, podpoře komunikace s ruskými protějšky a k hledání cest, jak vrátit ztracený národní poklad tam, kam patří;
14. vyzývá Komisi, aby zvážila možnost jednat jako partner rumunských zástupců ve společné rumunsko-ruské komisi pověřené jednáním o navrácení rumunského národního pokladu;
15. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě, Komisi, Evropské službě pro vnější činnost a vládám a parlamentům členských států.